

zen vorming
svcreetiging

artij knapen
gaan, moet
ar avonden
en, die mag
gaat bij het
uurlijk graag
wijskrachten
p. En daar
e meer dan
ponibel stel-

i. MEIMA.

gelijking.
anders als
die nog te
vergelijking.
komst uitwij-
es van 1886
kerf. Kerkbl

in Assen 1926
t. Wat men in
piste men nu
-W. in „Staat
enoopt om het
s door te lezen.

at zij in strijd
niet gehoord
r. In 1926 zijn
erdam met de
bij de synode

i 16 September
icta begaf, ge-
rhoor als zoo-
de synode één
gerde. In 1926
hooren van de
die op een sy-

rthond gesloten
n uit de Herv.
zwaarden door
cht en aange-
nen een synode,
ng betuigt had

de Breede syn-
adden tot elke
ningschap van
926 werden de
adat zij gewel-
Schrift te er-

een open brief,
eld als onwaar-
erhand, als re-
die den toets-
in, en als heb-
de uiterlijk ge-

een open brief,
sten onze dwa-
n in het gebod
ig om Dr G. en
te brengen. En
om de breuk.

spunt, methode
noden. De eene
ontbreekt dus
om kerkelijke
risch onderzoek

zoo goedkoop
o weinig voor
uideren.
s bedrijft

afklaring.
jeint bevoord-
aring door de
zijn reeds aan-
eert de heer
sterdam-Zuid

ingen van Prof.
tische redeneer-
-vruchten, die
i der „Gerefor-
melijk

eid. Het is ons
in het kerkelijk
en. Een zucht
neiging. Een
verband met de
n een soort f-
kerkelijk leven
leiden tot dood-
woordelijkheid,
zucht naar een-

Lit het daarop volgende breede betoog stippen
we o.m. dit aan:

Welnu, als dan de Synode na ernstig onderzoek tot een verlijk gemeente opvatting omtrent den klaarblijke-lijken zin van het Bijbelverhaal is gekomen, wat moet ze dan doen met dien klaarblijkelijken zin, d. w. z. de bedoeling, die, naar haar meening, de Heilige Geest bij de te boekstelling van die omstrede plaats heeft gehad? Moet ze dan zeggen: Ziezoo, nu mag de ambtsdrager over die klaarblijkelijk door den Heiligen Geest zoo bedoelde plaats, denken zooals hij wil? Of moet ze de erkenning van dien klaarblijkelijken zin eischen? Natuurlijk het laatste.

Wil ze blijven een Synode, een samenkomst, van Gereformeerde belijdeniskerken, dan moet ze dat eischen! Wie dat een zucht naar eenvormigheid noemt, die miskent naar onze meening, de Gereformeerde Kerk als belijdeniskerk.

O.i. zit in het laatste zinnetje de kern van het verdedigingspleit. Tegen de idee van een „belijdeniskerk“ heeft Dr Geelkerken zich nooit verzet. Het kost veel bestrijders moeite zich hiervan te doordringen. Van het kwaad, dat Prof. Hailjema meent ontdekt te hebben, kan eerst sprake zijn, als men bewust wil vastleggen als uniformen regel voor geloof of leven wat niet essentieel, maar bykomstig is. Zoolang de Geref. Kerken meenen, dat in Assen een zaak van principiëlen aard in geding was, en niet een afgeleide kwestie van aangelegdheid belang, kan men daartegen strijden, doch moet tevens erkennen, dat de zucht naar uniformiteit niet aanwezig is. Wel de vrees voor ontbinding; voor samenvoeging van wat niet samen te voegen is.

De Confessionneelen en „De Waarheidsvriend“.

Hoover den laatsten tijd de confessionneelen en de Gereformeerden in de Hervormde Kerk van elkander afstaan in sommige kwesties, leert onderstaand knipsel uit „De Waarheidsvriend“:

Vooraf van Confessionneele zijde, naar het type van de Lingbeek en de gebrs. Gravemeijer, heeft men in deze niets geleerd.

Wel kan men luide schreeuwen: „heel de Kerk en heel het volk“ — maar voor eigen inrichtingen van onderwijs voelt men niets; zelfs voor bijzondere leerstoelen aan de Rijks-Universiteiten kan men nog geen twee kwartjes in de week bij elkaar scharrelen, getuige het financieel verslag in „de Geref. Kerk“.

Men laat 't maar waaien — om intusschen aldoor maar een grooten mond open te zetten en te roepen: „heel de Kerk en heel het volk“; waarbij dan het Rijk of de Gemeente maar zorgen moeten dat het in orde komt.

Is wel makkelijk! Men kan de handen in den zak houden, ook de portemonnaie; en intusschen kan men nog doen, alsof men alleen in Nederland verdient geholpen te worden door Rijk en Gemeente!

Zal men nog langer de belangen van de Kerk zoo schandelijk blijven prijs geven?

Zal men nog langer het volk op die wijze aan allen wind van leer overgeven?

En zal men zich nog langer door groote, holle woorden laten bedotten?

Of slaapt men?

De Confessionneelen en de Vrije Universiteit.

Dr J. Ch. Kromsigt schrijft in „De Geref. Kerk“, het orgaan der confessionneelen, over de rede van Z. Exc. den heer Colijn. Deze heeft gezegd in zijn openingsrede van den jongsten Vrije-Universiteitsdag:

Zeker ook stoffelijk zijn we afhankelijk van den goeden wil van het Gereformeerde volk. Daarbuiten kunnen we niet. Maar groter nog is de afhankelijkheid in anderen zin. Wanneer dat Volk ophoudt, in zijn Universiteit de geestelijke representatie van zijn eigen zieleleven te onderkennen, dan staat de ontwikkeling stil, ja, dan vangt de afbraak aan. Dan houden ook weldra — als gevolg — de stoffelijke bijdragen op te vloeien.

Hierop antwoordt Dr Kromsigt:

Nu vragen we: mag en kan dat zoo zijn? Kan een hogere school, stoffelijk en vooral geestelijk afhankelijk van het Gereformeerde volk, zijn zieleleven vertolkend op wetenschappelijk terrein, een universiteit zijn?

De auteur schijnt niet te bemerken, dat hij aan wat de heer Colijn zeide, een andere wending gaf. De heer Colijn had het er over wat het volk in zijn universiteit ziet. Dr Kromsigt maakt er de kwestie van, wat de universiteit voor het volk is. Als Dr Kromsigt Zondag preekt en een juffrouw zegt: in dezen leeraars preek onderken ik mijn eigen zieleleven, dan mogen wij Maandag zeggen: Dr Kromsigt is geen universeel mensch; hij vertolkt alleen maar het zieleleven van een niet zoo heel universele juffrouw.

Maar het zou beter zijn, als we allemaal, de juffrouw ook, eens gingen lezen wat Dr Kuiper schreef over een gereformeerde universiteit. Dat is vruchtbaarder dan een heele redeneering opzetten op den grondslag van een onlogische interpretatie van een krantenverslag.

Waarom men in Nederland tegenwoordig al kwesties oplost!

Dr Kromsigt en de Asser Synode.

Dr J. Ch. Kromsigt schrijft in zijn blad ook nog eens over de Asser Synode. We lezen:

De band, waarmee de Asser Synode haar leeraars en leden bindt aan de letterlijkheid, is dat waarlijk de band aan het Woord, de geopenbaarde Waarheid, Christus?

De Schriftgeleerden uit Jezus' dagen bonden door hun leeringen zichzelf en anderen ook aan de letter der Schrift. Maar waren ze daardoor ook gebonden aan haar inhoud, aan haar wezen, aan den Christus van Wien de Schrift getuigt?

Toen de Christus voor hen stond bleek het wel anders. Daarom verweet Hij hen, dat ze Gods Woord machteloos maakten door hun leeringen en vermaande hen nog eens opnieuw de Schriften te onderzoeken (Joh. 5: 39).

Het is wel jammer voor Dr Kromsigt, dat de beschrijving, die hij van „de Schriftgeleerden“ geeft, heel anders is dan die, welke Christus mitsprak. Christus zegt: de fout lag niet in de letter der Schrift, doch in de menschen-inzettingen; die dus de Schrift verloochenden. Dr Kromsigt laat voor het gemak dit laatste maar weg. Wat hij verder op deze onlogische interpretatie van Christus woorden bouwde, moet dan ook alweer dienen om een kwestie in Nederland tot oplossing te brengen. Vervolgens lezen we:

Er is tweemaal Schriftonderzoek toch, het onderzoek van het historisch geloof, waarbij de oppervlakte van ons wezen is gebonden aan de oppervlakte der Schrift. We staren ons blind op de letter, het Schriftgewaad, de knechtsgestalte, waarin de Christus verschijnt.

Daar is ook het Schriftonderzoek van het zaligmakend geloof. Door dat geloof bindt de Heilige Geest ons hart aan het hart der Schrift. Dan zien we door de knechtsgestalte heen Christus, vol van genade en waarheid.

Woorden, woorden, woorden!

Laat Dr Kromsigt ons nu ook eens zeggen, hoe hij zich bewijzen kan, dat hij, aldus den Christus ziende, zich waar maken kan, dat het waarlijk de Christus is, en geen product van zijn fantasie. Hij zal het bewijs kwalijk kunnen geven zonder „de letter der Schrift“.

Het is trouwens in strijd met de „confessie“, als deze „confessionneele“ publicist beweert, dat het historisch geloof de letter wel, en het zaligmakend geloof de letter niet vasthoudt.

Ook hier wordt, nu voor de zoveelste maal, uit het subject tot het object geconcludeerd, uit de subjectieve houding van wie de letter leest tot de objectieve waarde van de gelezen letter.

O Nederland!

O saecularisatie in de theologie!

„Doe naar mijn woorden, maar niet naar mijn werken.“

Een keelike spreuk zegt iemand.

Hij heeft gelijk.

Maar Dr J. y. d. Sluis bewijst in de „Goudsche Kerkbode“ dat veel oude vadersen ze tot de hunne hadden moeten maken, indien ze zelfkennis hadden willen doen-blijken. Hij schrijft:

Met welk gevolg? De predikanten hadden heftig tegen het lange haar gestreden en toch nauwelijks zwegen de tongen en rustten de penne, vermoed van een driejarigen strijd, of de korte haren werden langer en langer, zonder dat het scheermes ze aanraakte, en begonnen allengskens weelderiger dan ooit over nek en schouders te golven, gelijk de mode het wille. Werpen wij slechts een blik op de afbeeldsels der predikanten uit het laatste der XVIIe en 't begin der XVIIIe eeuw. Hoe sierlijk kronkelen die haren langs de wangen, over de kragen en heffen van Johannes Smith te Amsterdam, Flad van Giffen en Oldenburg te Dordrecht, Frederik Spanheim en Josias van de Kapelle te Leiden, Abraham Hellebroek te Rotterdam, Marinus van Harlingen te Hoorn, Johannes van der Waeyen te Middelburg en zoovels anderen, wier mannen met eere over duizenden lippen zweefden! Die de natuur krullende lokken geweigerd had, droegen toen, gelijk Franciscus Ridderus te Rotterdam, Dominicus Goltzius te Hindeloopen, en anderen lange kunstlokken. De haardracht, waartegen de geref. predikanten zich eerst heftig hebben verzet, hebben zij later zelf aangenomen.

Niet anders is het gegaan met de pruiken. Tegelijk met de mode van lange haren te dragen, kwamen de pruiken in Nederland. De predikanten, die de vroeger zoo versmaade lokken en bleszen thans over het en mantel lieten golven, ja „gelokt en behangen“ op den predikstoel verschenen, zagen met verontwaardiging „de nieuwe snaffen en vreemde fatsoenen van pruiken, van verre voor zwaar geld gekocht“, in gebruik komen en voeten hevig uit tegen „accrescerende veltuiterij en wulpscheit in kleeding en opschik“, tegen „dragen van ligtekooven en van onbeschaamde hooren, „gehogheffe krullen, gegrisailleerde haren“, leeuwen en bokkehaar“, „hair van galgenazens en boeven dat de heul aan guld en rad ontstond om er zijn profijt mede te doen“, waarvan het dragen een ligvaardigheid was, die geen mannen voegde“.

Maar wat gebeurde? In ten aanvang der 18de eeuw verscheen de pruik, de cerachte en verguisde pruik, op den catheder, op den kansel, ja in de scholen. Hoogleraren hadden nauwelijks de al-longe pruik opgezet of een menigte rectoren, rectoreren, doctoren en rechtsgeleerden en honderden predikanten, zooals Abraham Hellebroek, Wilhelmus à Brakel, Johannes d'Outreïn, Aegidius Franken, volgden.

Blijkt uit de geschiedenis van haar en baard de waarheid niet van het woord! Sommige predikanten hebben altijd een singuliere heftigheid gehad voor het oude, en dat zij het meest hebben verafschuwd, hebben zij het meest aangekleefd.

Een zeker schrijver zegt niet ten onrechte: De

christelijke aelden richten zich in zoover tamelijk streng naar de wereldsche mode, dat zij in den regel het tegenovergestelde deden van datgene, wat zij de kinderen der wereld zagen doen. Als de mode voorschreef het haar kort te dragen en den baard glad af te scheren, lieten zij hoofdhaar en baard lang en verward groeien en beriepen zich daarvoor op de Gode gewijde Nazireeërs van het oude Testament, wien geen scheermes op het hoofd kwam. (Num. 6: 5; Richteren XIII: 5; 1 Sam. 1: 11.) Als het daarentegen mode was hoofdhaar en baard lang te dragen, schoren zij beide af, terwijl zij zich op den apostel Paulus beriepen, die ook, daar hij een gelofte gedaan had, volgens de vaderlijke wet (Num. VI: 9, 18) zijn hoofd geschoren had. (Hand. XVIII: 18; XXI: 24).

En wij, de zonen, zijn soms niet beter dan de vadersen!

Ook onze moraal loopt vaak de zig-zaglijn van de wereldlijke in tegenovergestelde richting, maar dan toch gansch getrouwelijk, af.

„Krankencommunie“.

Over de „krankencommunie“ (hetwelk is, overgezet zijnde, de bediening van het H. Avondmaal aan zieken) schrijft Dr H. Kaajan in de „Utr. Kb.“:

Calvijn was een voorstander van de krankencommunie. Maar in Genève heeft hij ze nooit willen invoeren.

Nooit zou ik willen, zoo schrijft hij, dat er over deze zaak onrust ontstond. Gij weet, zoo schrijft hij aan Olevianus, dat er in de kerk van Genève een ander gebruik is. Ik beroot daarin, omdat het geen nut zou hebben om te strijden.

En tot Zulogen heet het: Het Avondmaal niet bij de zieken te bedienen, mishaagt ook aan mij. Maar omdat zonder een grooten strijd de verandering niet kan verkregen worden, heb ik liever den vrede willen dienen, vooral omdat ik zag, dat er niet alleen in Genève tweedracht zou ontstaan, maar ook een scherpe strijd zou ontbranden met onze buren (met de kerk van Bern) en mij de ernstige blaam zou treffen, alsof ik de zaligheid aan het uiterlijk symbool zou verbinden.

Dit is een verstandig woord. Calvijn was in bykomstige zaken altijd zoo soepel mogelijk. Hij wilde accommodatie, zegt professor Emile Doumergue. Zoo schikte hij zich naar den Geneefsch en eerdienst. Zoo durfde hij de absolutie te Genève niet invoeren uit vrees, dat men zich aan deze nieuwigheid ergeren zou.

En voorzeker, ook ons zou de blaam kunnen treffen, dat wij in onze Gereformeerde Kerken in Nederland een laatste olieel gingen invoeren en wij in het sacrament zelf de zaligheid gingen zoeken.

Redendaagsch bijgeloof.

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“ schrijft Prof. R. Casimir:

Het is een eenvoudige ontmoeting, die aanleiding is tot het schrijven van dit artikel. Onlangs ontmoette ik een oud vriend, directeur eener H.B.S. in een groote stad. „Wat nieuws?“ was mijn vraag. „Ja zeker“ was 't antwoord, „want ik heb nu bij de eind-examens van de school iets beleefd, dat ik nog niet eerder ontmoet had.“ Nieuwsgierig keek ik op; zou ik het verhaal krijgen over een heel knappen of een heel dommen leerling? „Heb je een ster ontdekt?“ vroeg ik. „Nee“, was het antwoord, „heel wat anders. Twee candidaten gingen niet aan hun schriftelijk werk voor zij iets, keurig verpakt, met hun zak gehaald hadden. Natuurlijk ging ik streng toezien wat dat was. Het bleken twee zijden geluks-poppetjes te zijn, die door de jongelui voor zich op een tafeltje werden neergezet en waarnaar zij nu en dan met devote blikken keken als om daar kracht uit te putten.“ „Zooover“, voegt hij er met zekere verbittering aan toe, „zijn wij nu op onze hogere burgerscholen, die degelijke kennis en methodisch-denken willen bevorderen.“

Ineens herinnerde ik mij een predikatie van wijlen Dr P. Heering die erop wees, dat vele vliegers een talisman meenemen in de lucht en dat de man van het meest moderne beroep dus weer afdaalde tot den godsdienst van een primitief volk.

Hieraan wordt deze conclusie verbonden:

Van waar dit alles? Daar is een verzwakking van intellectueel leven: de wij tot ernstig onderzoek krimpden, het geloof in de redelijkheid onzer kennis verzwakt, en velen geven zich de moeite niet meer, wenschen die zich niet meer te geven, om een stukje werkelijkheid nauwgezet te onderzoeken. Er is zooveel tegen het intellectueelisme gespuiterd en het verstand is zoo gehoond, dat het gezond verstand en het intellect er door dreigen op de vlucht te gaan.

Dit staat nu eens niet in een decreet van Assen, doch in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“.

Wij zijn 't er volmaakt mee eens.

Maar als gereformeerden het zeggen, wee dan dien gereformeerden!

K. S.

BOEKBESPREKING.

Da D. Hoek, geref. pred. te Enkhuizen, „De Gereformeerde levensbeschouwing en het drankvraagstuk“.

Uitgave Geref. Ver. voor Drankbestrijding, Adm. Nassaukade 73, Amsterdam.

Een brochure, 8 bl. compres gedrukt, op goed papier. De schrijver behandelt op eenvoudige, bevattelijke wijze het vraagstuk. Niet alle brochures van pleiters voor nuchterheid zijn nuchter geschreven. Deze wel. Dat is haar verdienste, meen ik. De argumentatie is deugdelijk en rustig en waar. Daarom zal dit woord van ds. Hoek effect hebben, en — verdienen.

K. S.